

Lausunto

15.11.2024

Asia: VN/22376/2024

Lausuntopyyntö pikamaksamisasetukseen liittyväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Pankin lausunto hallituksen esitysluonnokseen pikamaksamisasetukseen liittyväksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n pikamaksamisasetusta (EU) 2024/886 täydentäväksi lainsäädännöksi. Pikamaksamisasetuksella kaikki maksupalveluntarjoajat, jotka tarjoavat maksupalvelunkäyttäjilleen maksupalvelua euromääräisten tilisiirtojen lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi, velvoitetaan tarjoamaan pikasiirtojen lähettämistä ja vastaanottamista koskevaa maksupalvelua asiakkailleen. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät pikamaksamisasetuksen maaliskuussa 2024, ja se tuli voimaan 8. huhtikuuta 2024. Asetus on sellaisenaan suoraan sovellettavaa oikeutta, mutta se edellyttää jäsenvaltioilta täydentävää kansallista sääntelyä 9. huhtikuuta 2025 mennessä.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tehdä pikamaksamisasetuksen edellyttämät muutokset maksupalvelulakiin, maksulaitoslakiin sekä Finanssivalvonnasta annettuun lakiin. Sen sijaan eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annettuun lakiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia esitysluonnoksesta tarkemmin ilmenevien perusteluiden johdosta. Esitysluonnoksen pääasiallisena sisältönä ovat lakiehdotukset seuraamuksista säättämisestä, toiseen maksupalveludirektiiviin tehtyjen muutosten implementoimisesta sekä pikasiirron käsitteen lisäämisestä kansalliseen lainsäädäntöön.

Lausunto

Suomen Pankki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa, ja toteaa ehdotettujen muutosten olevan tarpeellisia sekä oikeansuuntaisia.

Suomen Pankin tehtäviin, eurojärjestelmän osana ja kansallisena keskuspankkina, kuuluu edistää maksujärjestelmien moitteetonta toimintaa, huolehtia osaltaan maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua sen kehittämiseen. Suomen Pankki ylläpitää osana eurojärjestelmää TARGET-palveluita, joiden osana ovat T2-maksujärjestelmä ja pikamaksujen selvitysjärjestelmä TIPS.

Suomen Pankki kannattaa toimia, joilla edistetään reaaliaikaisen tilisiirtopohjaisen maksun eli pikamaksamisen käyttöönottoa. Pikamaksussa raha siirtyy välittömästi pois maksajan tililtä ja on muutamassa sekunnissa maksunsaajan pankkitilillä. Pikamaksamiseen perustuva tilisiirto ei ole riippuvainen pankkipäivistä, vaan se toimii vuoden jokaisena päivänä, kellon ympäri. Tällöin ei tarvita vaikkapa niin sanottuja katevarauksia maksutapahtumien reaaliaikaisuuden takia, mikä tukee esimerkiksi kansalaisten oman talouden hallintaa sähköisen maksamisen palveluissa. Kuten Euroopan komissio on todennut arvioidessaan pikamaksamisen tarjoamia hyötyjä yhteiskunnalle, myös Suomen Pankki katsoo, että pikamaksamisen yleistymisellä voidaan katsoa olevan merkittäviä hyötyjä niin kansalaisille, yrityksille, julkiselle hallinnolle kuin maksupalveluntarjoajillekin.

Yleishuomio muiden laitosten oikeudesta päästä nettoutuslain mukaiseen selvitysjärjestelmään

Pikamaksamisasetus sisältää muun ohella säännökset, joilla muutetaan selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin (98/26/EY) määritelmiä laajentamalla maksujärjestelmiin osallistuvien laitosten luokkia siten, että maksulaitokset ja sähkörahayhteisöt voivat osapuolina osallistua selvitysjärjestelmään, jonka liiketoiminta koostuu siirtomääräysten toteuttamisesta ja jotka ovat vastuussa tällaisten siirtomääräysten aiheuttamien taloudellisten velvoitteiden täyttämisestä kyseisessä järjestelmässä. Lisäksi asetuksella muutetaan toista maksupalveludirektiiviä muun muassa käyttäjien varojen suojaamista koskevien säännösten osalta käsittäen mahdollisuuden käyttää siihen keskuspankissa pidettävä tiliä, jos keskuspankki omasta harkinnastaan tarjoaa tällaisen mahdollisuuden.

Suomen Pankki kiinnittää huomiota siihen, millä edellytyksillä muu laitos kuin luottolaitos voisi osallistua keskuspankin ylläpitämään selvitysjärjestelmään, ja millä edellytyksillä tällainen laitos voi saada pääsyn keskuspankin ylläpitämään tiliin. Eurojärjestelmän yhteisen kannan mukaisesti päätös siitä, myönnetäänkö suora pääsy keskuspankin ylläpitämiin maksujärjestelmiin ja/tai tarjotaanko tilejä varojen suojaamista varten, on olennainen osa eurojärjestelmän perustehtävää edistää maksujärjestelmien sujuvaa toimintaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 127 artiklan 2 kohdan neljännen alakohdan mukaisesti. Suomen Pankki katsoo, että EKP:n ja kansallisten keskuspankkien riippumattomuuden periaatteen (SEUT:n 130 artikla; EKP:n ja EKP:n perussäännön 7 artikla) mukaisesti päätös myöntää suora pääsy keskuspankin ylläpitämiin maksujärjestelmiin ja/tai tarjota tilejä varojen suojaamista varten jää yksinomaisesti eurojärjestelmän ja kansallisen keskuspankin harkintavaltaan kuuluvaksi asiaksi.

Suomen Pankki katsoo, että edellä mainitut sekä muut hallituksen esitysluonnoksessa mainitut seikat eivät siten anna muulle laitokselle, joka ei ole luottolaitos, automaattista pääsyä TARGET-järjestelmään [tai sen kansalliseen osajärjestelmään], sillä TARGET-järjestelmään osallistumisen kelpoisuuskaavat ja säännöt johdetaan eurojärjestelmän ensisijaisesta tehtävästä ylläpitää hintavakautta ja erityisesti rahapolitiikan toteuttamisen ja maksujärjestelmien sujuvan toiminnan perustehtävistä, joista on puolestaan säädetty unionin primäärioikeuden tasolla.

Suomen Pankki ehdottaa edellä kuvatun johdosta harkittavaksi, tulisiko esimerkiksi esitysluonnoksen ehdotetun 2. muutoslain 41 §:n yksityiskohtaisia perusteluja täsmentää tältä osin ottamaan huomioon, että osallistumisoikeus keskuspankin ylläpitämään selvitysjärjestelmään on aina keskuspankin yksinomaisessa harkintavallassa oleva asia, ja muun laitoksen tulee aina täyttää myös asianomaisen keskuspankin järjestelmän sääntöjen ja muiden asiaan liittyvien vaatimusten edellytykset.

Yksityiskohtaiset huomiot lakiehdotuksista

Suomen Pankki kannattaa esitysluonnoksen 2. lakiehdotuksen 40 e §:ssä tarkoitettua maksujärjestelmiin osallistumista koskevan pyynnön arviointia koskevaa menettelyä, jonka mukaan Finanssivalvonta arvioisi lainkohdassa tarkoitettua itsearviointia riittävyyden.

Esitysluonnoksen kohdassa 4.3 muut toteuttamisvaihdot, mainitaan tällaisen etukäteisarvioinnin olevan tarpeellinen, jotta järjestelmässä toimivien luotettavuudesta voidaan varmistua. Suomen Pankki pitää tarpeellisena lähtökohtaa varmistua ennen järjestelmään osallistumista ennakkollisesti siitä, että yhteisö kykenee noudattamaan lain ja järjestelmän sääntöjen edellyttämiä vaatimuksia. Ehdotetun säännöksen sisältöä voisi harkita täsmennettäväksi nimenomaisesti ennakkollisuuden osalta.

Suomen Pankki ehdottaa myös harkittavaksi, että Finanssivalvonnalla olisi ao. säännösehdoituksen mukaan mahdollisuus tarvittaessa pyytää lausunto Suomen Pankilta, jonka tehtäviin kuuluu edistää maksujärjestelmien moitteetonta toimintaa, huolehtia osaltaan maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta. Erityisen tarpeellinen tällainen lausuntomenettely olisi tilanteissa, joilla on liittymä Suomen Pankin ylläpitämään kansallisen TARGET-järjestelmään tai muu tarpeellinen syy. Näin ollen luonnoksen jatkovalmistelussa olisi tarpeellista harkita tällaisen mahdollisuuden lisäämistä ehdotettuun säännökseen.

Kuusinen Miki

